

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 29.1.2015
COM(2015) 21 final

2015/0013 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

**sijoittajan ja valtion välisen sopimuspohjaisen sovittelun avoimuutta koskevan
Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin
puolesta**

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

Sijoittajan ja valtion välisessä riitojenratkaisussa on perinteisesti käytetty kaupallisia sovittelusääntöjä, jotka eivät turvaa avoimuutta. Sijoittajan ja valtion välisen riitojenratkaisun avoimuus on tärkeä tavoite, koska sillä pyritään saattamaan asiakirjat ja kuulemiset mahdollisimman laajalti yleisön saataville ja antamaan kolmansille osapuolille mahdollisuus jättää lausuntoja. Tällä on suuri merkitys, koska sijoittajan ja valtion välisessä riitojenratkaisussa voi olla kyse riitatapauksista, jotka liittyvät yhteiskuntapolitiikkaan tai vaikuttavat julkiseen talouteen.

Komissio on vuodesta 2010 keskittynyt parantamaan avoimuutta sijoittajan ja valtion välisessä riitojenratkaisussa¹. Euroopan parlamentti nimenomaisesti pyysi tätä Euroopan tulevaa sijoituspolitiikkaa koskevassa päätöslauselmassaan². Komissio on varmistanut EU:n tulevien sopimusten avoimuuden ja samanaikaisesti ponnekkaasti ajanut Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisessä kauppaoikeuden toimikunnassa (UNCITRAL) kansainvälisiä avoimuussääntöjä sijoittajan ja valtion väliseen riitojenratkaisuun ja kehittänyt mekanismeja, joilla näitä paranneltuja avoimuussääntöjä sovelletaan olemassa oleviin 3 000 investointisopimukseen. Tällä ehdotuksella edistetään konkreettisesti vuonna 2010 asetettuja toimintapolitiittisia tavoitteita ja vastataan Euroopan parlamentin vuonna 2011 esittämään pyyntöön. Sillä osoitetaan komission määrätietoisesti uudistavan ja parantavan koko sijoittajan ja valtion välistä riitojenratkaisujärjestelmää. Tämä on myös näkyvä todiste EU:n yhteisen ulkomaisia investointeja koskevan politiikan hyödyt, koska ilman tällaista politiikkaa ei todennäköisesti olisi päästy tällaiseen tulokseen.

UNCITRAL hyväksyi 10. heinäkuuta 2013 sijoittajan ja valtion välisen riitojenratkaisun avoimuutta koskevat säännöt, jäljempänä ”avoimuussäännöt”, jotka Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous puolestaan hyväksyi 16. joulukuuta 2013³. Kyseisten sääntöjen mukaan kaikki asiakirjat (sekä oikeuden päätökset että kaikkien osapuolten lausunnot) ovat julkisia, kuulemiset ovat yleisölle avoimia ja asiasta kiinnostuneet (kansalaisyhteiskunta) voivat toimittaa oikeudelle lausuntoja. Luottamuksellisille tiedoille vahvistetaan tarkoituksenmukainen suoja, mutta suojelussa ei ylitetä kansallisten oikeuslaitosten vahvistaman vertailukelpoisen suojan tasoa. Unioni käyttää näitä sääntöjä perustana kaikille sijoittajan ja valtion välisen riitojenratkaisun avoimuutta koskeville määräyksille kaikissa sopimuksissa, joista neuvotellaan parhaillaan. Se on sisällyttänyt ne tai niitä vastaavat säännöt Kanadan kanssa tehtävän laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen (CETA) luonnokseen ja EU–Singapore-vapaakauppasopimuksen luonnokseen ja mennyt niissä jopa mainittuja sääntöjä pidemmälle.

Säännöt tulivat voimaan 1. huhtikuuta 2014. Niitä sovelletaan automaattisesti 1. huhtikuuta 2014 jälkeen tehtyihin sopimuksiin perustuviin sijoittajan ja valtion välisiin riidanratkaisutilanteisiin, kun niissä viitataan UNCITRALin sovittelusääntöihin. Avoimuussääntöjä ei kuitenkaan sovelleta ennen mainittua päivää tehtyihin sopimuksiin. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että ennen 1. huhtikuuta 2014 tehtyihin investointisopimuksiin sovelletaan avoimuussääntöjä, koska tällaisia sopimuksia on niin paljon. Euroopan unioni on osapuolena yhdessä tällaisessa sopimuksessa (energiaperuskirjasta tehty sopimus), ja EU:n

¹ Komission tiedonanto – Tavoitteena kattava kansainvälisiä sijoituksia koskeva eurooppalainen politiikka (KOM(2010) 343 lopullinen). Komission sitoutuminen avoimuuteen, ks. s. 10.

² Mietintö Euroopan unionin kansainvälisestä sijoituspolitiikasta tulevaisuudessa (A7–0070/2011), kohta 31.

³ YK:n yleiskokouksen 16. joulukuuta 2013 hyväksymä päätöslauselma, 68. istunto.

jäsenvaltiot ovat osapuolina noin 1 400:ssä kolmansien maiden kanssa tehdyssä sopimuksessa.

Tämän vuoksi EU on yhdessä UNCITRALin jäsenten kanssa ajanut neuvotteluja monenvälisestä yleissopimuksesta, joka helpottaisi UNCITRALin avoimuussäntöjen soveltamista olemassa oleviin investointisopimuksiin. Neuvosto antoi 10. helmikuuta 2014 komissiolle luvan neuvotella UNCITRALin piirissä tällaisesta yleissopimuksesta, jäljempänä ”yleissopimus”, ja EU on komission edustamana osallistunut neuvotteluihin aktiivisesti. Neuvottelut saatiin päätökseen 9. heinäkuuta 2014 ja YK:n yleiskokous hyväksyi yleissopimuksen 10. joulukuuta 2014⁴. Yleissopimuksen voi allekirjoittaa 17. maaliskuuta 2015 Port Louis’ssa Mauritiuksella ja sen jälkeen Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa New Yorkissa.

Yleissopimusta sovelletaan ennen 1. huhtikuuta 2014 tehtyihin investointisopimuksiin, ja siinä vahvistetaan mekanismi, jonka avulla maat ja alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt voivat sopia keskenään UNCITRALin avoimuussäntöjen soveltamisesta sellaisista investointisopimuksista aiheutuviin kiistoihin, joissa ne ovat osapuolina. Sekä EU että sen jäsenvaltiot voivat liittyä yleissopimukseen ja soveltaa avoimuussäntöjä olemassa oleviin investointisopimuksiinsa. Allekirjoittamalla yleissopimuksen EU:sta voisi tulla sen osapuoli energiaperuskirjan osalta ja jäsenvaltioista olemassa olevien investointisopimustensa osalta. Yleissopimuksessa noudatetaan ns. negatiivisen luettelon lähestymistapaa, jonka mukaan avoimuussäntöjä sovelletaan, ellei allekirjoittaja ole 3 artiklassa tarkoitettua varaumaa tekemällä ilmoittanut, ettei yleissopimusta sovelleta tiettyihin sopimuksiin.

Energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osalta EU:sta tulisi yleissopimuksen osapuoli, jotta avoimuussäntöjen soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan sijoittajan ja valtion välisiä riitoja, jotka juontuvat energiaperuskirjasta ja joissa unioni on vastaajana ja kantaja on sellaisesta EU:n ulkopuolisesta maasta, joka ei ole sulkenut energiaperuskirjasta aiheutuvia kiistoja yleissopimuksen soveltamisen ulkopuolelle.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ”SEUT-sopimus”, ja erityisesti sen 207 artiklan sekä 63–66 artiklan yhdessä 3 artiklan 2 kohdan kanssa perusteella kansainvälisten sopimusten tekeminen ulkomaisten investointien alalla on Lissabonin sopimuksen voimaantulosta alkaen kuulunut unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Komission näkemyksen mukaan unionin yksinomainen toimivalta hyväksyä oikeudellisesti sitovia sopimuksia ulkomaisten investointien alalla kattaa kaikki ulkomaisiin investointeihin liittyvät asiat (ulkomaiset suorat sijoitukset ja arvopaperisijoitukset), investointiriitojen ratkaisuun liittyvät seikat mukaan luettuina.

Tämän seurauksena jäsenvaltioiden kolmansien maiden kanssa ennen 1. joulukuuta 2009 allekirjoittamat kahdenväliset investointisopimukset voidaan 12. joulukuuta 2012 annetun asetuksen (EU) N:o 1219/2012⁵ 3 artiklan nojalla pitää voimassa ja jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten kahdenvälisten investointisopimusten allekirjoittamiselle ja tekemiselle on saatava valtuutus asetuksen (EU) N:o 1219/2012 11 tai 12 artiklan mukaisesti. Tämän yleissopimuksen allekirjoittaminen ja tekeminen kuuluvat myös EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, ja jäsenvaltiot saavat SEUT-sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan perusteella antaa tällä alalla oikeudellisesti sitovia säädöksiä ainoastaan unionin valtuuttamina. Unionin olisi tämän vuoksi valtuutettava jäsenvaltiot tulemaan yleissopimuksen osapuoliksi ja sallittava niiden ulottaa avoimuussäntöjen soveltaminen niiden kolmansien maiden kanssa ennen 1.

⁴ Päätöslauselma A/RES/69/116.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1219/2012, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä investointisopimuksia koskevista siirtymäkauden järjestelyistä (EUVL L 351, 20.12.2012, s. 40).

huhtikuuta 2014 tekemiin kahdenvälisiin investointisopimuksiin, jotka on pidetty voimassa asetuksen (EU) N:o 1219/2012 3 artiklan nojalla. Tämä valtuutus kattaa myös jäsenvaltiot niiden toimiessa vastaajina oikeusasioissa, joissa EU:n ulkopuoliset sijoittajat ovat nostaneet kanteen energiaperuskirjan perusteella⁶. Sijoittajan ja valtion välisen riitojenratkaisun avoimuuden lisäämistavoitteen mukaisesti komissio katsoo, että jäsenvaltioiden olisi sovellettava avoimuussääntöjä kaikkiin edellä mainittuihin sopimuksiin eli ratifioitava yleissopimus sulkematta yhtään sopimusta sen soveltamisalan ulkopuolelle.

On myös huomattava, että komissio aikoo rahoittaa internetsivustoa, jolla annetaan kaikki avoimuussääntöjen alaiset asiakirjat.

Komissio tekee näin ollen ehdotuksen neuvoston päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta ja jäsenvaltioiden valtuuttamisesta liittymään yleissopimukseen kukin erikseen.

Samanaikaisesti komissio esittää ehdotuksen neuvoston päätökseksi kyseisen yleissopimuksen tekemisestä.

2. KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIEN TULOKSET

Sijoittajan ja valtion välisen sovittelun avoimuudesta tehdyn UNCITRALin yleissopimuksen mukaan UNCITRALin avoimuussääntöjen soveltamista on mahdollista laajentaa. Yleissopimuksen neuvotteluihin osallistui tarkkailijoita ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Niillä oli mahdollisuus saada näkemyksensä kuulluiksi.

3. EHDOTUKSEN OIKEUDELLINEN SISÄLTÖ

Ottaen huomioon SEUT-sopimuksen ja erityisesti sen 207 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan yhdessä 218 artiklan 5 kohdan kanssa komissio toimittaa neuvostolle ehdotuksen päätökseksi sijoittajan ja valtion välisen sopimus pohjaisen sovittelun avoimuutta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta.

Ottaen huomioon SEUT-sopimus ja erityisesti sen 2 artiklan 1 kohta tämä ehdotus sisältää myös jäsenvaltioille annettavan valtuutuksen allekirjoittaa sijoittajan ja valtion välisen sopimus pohjaisen sovittelun avoimuutta koskeva Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan yleissopimus.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia talousarvioon.

⁶ Ks. Euroopan yhteisöjen energiaperuskirjan sihteeristölle energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen 26 artiklan 3 kohdan b alakohdan 11 alakohdan mukaisesti toimittama lausunto (EYVL L 69, 9.3.1998, s. 115).

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

sijoittajan ja valtion välisen sopimus pohjaisen sovittelun avoimuutta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 207 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan yhdessä sen 218 artiklan 5 kohdan kanssa,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Lissabonin sopimuksen tultua voimaan suorat ulkomaiset sijoitukset sisältyvät yhteisen kauppapolitiikan kattamia asioita koskevaan luetteloon. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti Euroopan unionilla on yksinomainen toimivalta yhteisen kauppapolitiikan alalla. Sen mukaisesti ainoastaan unioni voi toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä kyseisellä alalla. SEUT-sopimuksen 2 kohdan 1 alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat itse toimia näin ainoastaan unionin valtuuttamina.
- (2) Lisäksi SEUT-sopimuksen kolmannessa osassa olevan IV osaston 4 luvussa annetaan jäsenvaltioiden ja välisiä pääomanliikkeitä, mukaan lukien pääomanliikkeet, joihin liittyy sijoituksia, koskevat yhteiset säännöt. Kyseisiin sääntöihin voivat vaikuttaa jäsenvaltioiden kolmansien maiden kanssa tekemät ulkomaisiin investointeihin liittyvät kansainväliset sopimukset.
- (3) Neuvosto valtuutti 10 päivänä helmikuuta 2014 komission neuvottelemaan Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) puitteissa tehtävä yleissopimus sijoittajan ja valtion välistä riitojenratkaisua koskevien avoimuussääntöjen soveltamisesta.
- (4) Neuvottelut saatiin onnistuneesti päätökseen 9 päivänä heinäkuuta 2014, jolloin Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan puitteissa laadittu yleissopimuksen teksti hyväksyttiin. Yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten 17 päivänä maaliskuuta 2015 Port Louis'ssa Mauritiuksella ja sen jälkeen Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa.
- (5) On toivottavaa soveltaa avoimuussääntöjä sijoittajan ja valtion väliseen riitojenratkaisuun mahdollisimman kattavasti. Euroopan unionin osalta avoimuussääntöjä olisi sovellettava energiaperuskirjasta tehtyyn sopimukseen. On toivottavaa, että jäsenvaltiot allekirjoittavat yleissopimuksen ja soveltavat sitä olemassa oleviin kolmansien maiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin investointisopimuksiin.
- (6) Yleissopimus olisi allekirjoitettava Euroopan unionin puolesta. Jäsenvaltiot olisi valtuutettava allekirjoittamaan yleissopimus ja soveltamaan sitä olemassa oleviin

kolmansien maiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin investointisopimuksiin sekä kolmansien maiden sijoittajien kanssa energiaperuskirjasta syntyviin riitoihin,
ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Komissio valtuutetaan allekirjoittamaan Euroopan unionin puolesta Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) puitteissa laadittu yleissopimus sijoittajan ja valtion välisen sopimus pohjaisen sovittelun avoimuudesta.

Allekirjoitettavan yleissopimuksen teksti on liitetty tähän päätökseen.

2 artikla

Jäsenvaltioille annetaan lupa allekirjoittaa kukin erikseen yleissopimus liittyen kolmansien maiden kanssa tekemiinsä 12 päivänä joulukuuta 2012 annetun asetuksen (EU) N:o 1219/2012 mukaisesti sallittuihin kahdenvälisiin investointisopimuksiin ja energiaperuskirjan mahdolliseen soveltamiseen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden sijoittajien välillä syntyvissä riidoissa energiaperuskirjan määräysten mukaisesti⁷.

3 artikla

Neuvoston pääsihteeristö laatii täysivaltaisuutta osoittavan valtakirjan, jossa sopimuksen neuvottelijan nimeämä henkilö (nimeämät henkilöt) valtuutetaan allekirjoittamaan yleissopimus unionin puolesta sillä varauksella, että sen tekeminen saatetaan päätökseen.

4 artikla

Tämä päätös tulee voimaan [...].

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

⁷

Ks. Euroopan yhteisöjen energiaperuskirjan sihteeristölle energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen 26 artiklan 3 kohdan b alakohdan ii alakohdan mukaisesti toimittama lausunto (EYVL L 69, 9.3.1998, s. 115).